

LO  
Youngsgaten 11  
0180 Oslo

Vår sak nr: 659/11 BA

Arkivnr: 011 726.4

Deres ref:

Dato: 04.05.2011

## **HØRING - FORSKNINGSRÅDETS REVIDERTE STRATEGI FOR NORDOMRÅDEFORSKNINGEN**

I store deler av Arktis og nordområdene bor det folk. Et av de aller tettest befolkede områdene er Nord-Norge. Folk og samfunn er de viktigste byggesteinene i nord, og dette må prege og legge rammer for alle deler av nordområdepolitikken. Det er derfor naturlig at den norske nordområdepolitikken ikke bare har et sterkt samfunnsfokus, men at Norge i sin nordområdestrategi tar internasjonalt ansvar for å løfte samfunnsfokuset inn i en sirkumpolar og Arktisk kontekst. Dette bør også prioriteres og komme til uttrykk i den norske kunnskaps- og forskningssatsingen.

NTL mener at nordområdeforskningen til nå har hatt for svakt samfunnsfokus. Hovedfokus har hittil vært naturvitenskap, med petroleum og miljøforskning som de klart dominerende postene i NFRs nordområdeportefølje. I 2008 stod samfunnsrelaterte prosjekter for under 8 % av den samlede nordområdeporteføljen på 634 millioner. I 2009 var andelen steget til 10 %. I dette inngår også forskning på geopolitikk og internasjonale relasjoner i nord. Fokus på folk og samfunn i nordområdene har med andre ord vært svakt.

### **Samfunnsutfordringer i nordområdene**

En rekke samfunnsmessige problemstillinger i Nord-Norge har paralleller over store deler av det bebodde Arktis:

- Arktis og nordområdene er hjemland for urfolk og andre sivilisasjoner med lange historiske røtter
- En viktig del av økonomi, bosetting og kultur i Arktis og nordområdene er fortsatt sterkt forankret i tradisjonelle ressursbaserte næringer. Det innebærer at store arealer på land og hav er i bruk.
- I hele det arktiske området er offentlig sektor den klart største økonomiske sektoren.
- Inntreden av nye, store, ressursbaserte industriprosjekter i nordområdene er utfordrende for eksisterende næringer, miljørisiko og sosiale utfordringer.
- Mange kommuner i Arktis og nordområdene har store avstander, lav befolkningstetthet og små ressurser.
- Klimaendringer som følge av global oppvarming vil være større i Arktis og nordområdene enn i noen andre deler av kloden som er bebodd. Det skaper store samfunnsutfordringer, fra lokalsamfunnsnivå til den internasjonale/geopolitiske sfæren.

NFRs visjon er at *Norge i 2020 skal bli en ledende forskningsnasjon i nordområdene, en respektert forvalter av ressursene i nord og (at) Nord-Norge er en sterk og mangfoldig nærings- og FoU-region*. Tre strategiske hovedgrep pekes ut for å realisere dette:

- 1) Frambringe den beste kunnskap for forvaltning, samfunn og næringsliv,
- 2) Styrke det internasjonale forskningssamarbeidet
- 3) Bidra til å styrke forskningsbasert næringsutvikling i Nord-Norge

NFR peker videre ut 6 prioriterte satsingsområder, der "samfunnsutvikling i nordområdene" er ett av disse. På flere områder, som f. eks havforskning og petroleumbasert offshoret teknologi, er Norge allerede i posisjon internasjonalt. På andre områder kreves en langt sterkere satsing. Dette gjelder spesielt samfunnsforskning i nordområdene knytta til urfolk og kvinners situasjon.

### Likestilling

Forskning på likestilling bør også inkluderes i nordområdesatsingen. Hvordan arter likestillingsperspektivene seg i nordområdeforskningen? Det er nødvendig å stille spørsmål om hva som blir tematisert og tydeliggjort i samfunnsforskningen. I dag mangler en del tema om kjønns- og likestillingsutviklingen og dette perspektivet er i liten grad representert i dagens distriktpolitikk, fiskeripolitikk og olje-, energi-, klima-, og transportpolitikk med mer.

Punktet om "Samfunnsutvikling i nordområdene" innledes med å betone det geopolitiske og strategiske aspektet ved bosetting i nord: "Levende samfunn er viktig for norsk suverenitetshevdelse i nord, også utenom Svalbard." Målet om levende samfunn må først og fremst være av hensyn til de menneskene som lever der, selv om slik bosetting også kommer nasjonen til gode, både av strategiske og næringspolitiske hensyn.

Neste setning lyder: "Landsdelens naturgitte forhold med rike naturressurser, vekslingen mellom lys og mørketid, og en, for store deler uberørt natur legger rammene rundt samfunnsutviklingen". NTL finner grunn til å påpeke at det meste av naturen er i bruk og har vært det i mange generasjoner.

### Behov for et arktisk og sirkumpolart perspektiv

Nord-Norge har en rekke samfunnsfaglige problemstillinger med klare paralleller i andre deler av det bebodde Arktis. Samfunnsutvikling i Nord-Norge burde i større grad vært satt inn i en sirkumpolar og arktisk kontekst. NFRs samfunnsanalyse reduserer nordområdene til et nasjonalt og distriktpolitisk spørsmål.

De samfunnsfaglige problemstillingene kan forstås på en bedre måte ved å se øst- og vestover fra nord, enn å se Nord-Norge i et nasjonalt perspektiv fra sør. Dette krever både at samfunnsforskningen har et arktisk og sirkumpolart perspektiv, og at en stor del av denne forskningsaktiviteten skjer i nord og i samarbeid mellom kunnskapsinstitusjoner i Arktis. NTL krever at satsing på samfunnsrelaterte prosjekter med særlig fokus på kvinner og urfolks situasjon prioriteres langt høyere i tida som kommer og at institusjoner i nord må være pådrivere i denne forskninga.

Med hilsen  
NORSK TJENESTEMANNSLAG

John Leirvaag

Berit Asker